

Datum van
inontvangstneming

:

23/09/2024

Zaak C-504/24 PPU [Anacco] ⁱ**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

19 juli 2024

Verwijzende rechter:

Corte d'appello di Roma (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 juli 2024

Strafzaak tegen:

RT

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Procedure voor de tenuitvoerlegging in Italië van een Europees aanhoudingsbevel (hierna: „EAB”) dat de Belgische autoriteiten hebben uitgevaardigd tegen een persoon die wordt gezocht in het kader van een procedure die is ingeleid wegens ontvoering en vasthouding van een minderjarige. Het probleem bestaat erin dat de betrokkene in België bij verstek is veroordeeld, zonder dat voor haar een raadsman aan de procedure heeft deelgenomen.

Voorwerp en rechtsgrondslag van prejudiciële verwijzing

Krachtens artikel 267 VWEU wordt verzocht om uitlegging van artikel 6 VWEU, de artikelen 48 en 52 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „Handvest”), artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (hierna: „EVRM”), de artikelen 1 en 4 bis van kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad, artikel 6 van richtlijn 2012/13/EU, en artikel 3 van richtlijn 2013/48/EU, teneinde vast te stellen of zij zich verzetten tegen de artikelen 2, 6 en 18 ter van de Italiaanse wet nr. 69 van 22 april 2005.

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

Prejudiciële vraag

„Moeten

- a. artikel 6 van het Verdrag [betreffende de] Europese Unie, artikel 48, [lid] 2, en artikel 52, [leden] 3 en 4, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,
- b. artikel 6, lid 3, onder c), van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens,
- c. artikel 1, [lid] 3, en artikel 4 bis van kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002,
- d. artikel 6 van richtlijn 2012/13/EU en
- e. artikel 3 van richtlijn 2013/48/EU,

in onderlinge samenhang gelezen, aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een nationale regeling als de Italiaanse regeling die voortvloeit uit de artikelen 2, 6 en 18 ter van wet nr. 69 van 22 april 2005, die de Corte d’appello, als bevoegde rechterlijke instantie van de aangezochte staat, geen mogelijkheid biedt om te weigeren een persoon aan de uitvaardigende staat over te leveren in het kader van de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd op basis van een veroordeling tot een vrijheidsstraf die in de uitvaardigende staat is uitgesproken in een strafproces waarbij geen door de beklaagde gekozen of ambtshalve door de rechter benoemde raadsman aanwezig was, en in elk geval zonder daadwerkelijke verdediging, ook indien de veroordeelde persoon er – na de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel – recht op heeft dat het veroordelende vonnis aan hem wordt betekend en verzet of hoger beroep tegen die veroordeling kan instellen?”

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

VEU: artikel 6.

Handvest: Unie: de artikelen 48, lid 2, en 52, leden 3 en 4.

EVRM: artikel 6, lid 3, onder c).

Kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002, 2002/584/JBZ: artikel 1, lid 3, en artikel 4 bis.

Richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures: artikel 6.

Richtlijn 2013/48/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2013 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures en in procedures ter uitvoering van een Europees aanhoudingsbevel en het recht om een derde op de hoogte te laten brengen vanaf de vrijheidsbeneming en om met derden en consulaire autoriteiten te communiceren tijdens de vrijheidsbeneming: artikel 3.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Legge del 22 aprile 2005, n. 69, Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (wet nr. 69 van 22 april 2005, Bepalingen ter aanpassing van het interne recht aan kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten). Met name:

artikel 2, lid 1: „De tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel mag in geen geval leiden tot schending van de grondbeginselen van de constitutionele orde van de staat of van de onvervreembare rechten van de persoon die in de Costituzione (grondwet) zijn erkend, van de grondrechten en de fundamentele rechtsbeginselen die zijn neergelegd in artikel 6 van het Verdrag betreffende de Europese Unie of van de grondrechten die gewaarborgd zijn door het op 4 november 1950 te Rome ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat uitvoerbaar is verklaard bij wet nr. 848 van 4 augustus 1955, en de aanvullende protocollen daarbij”;

artikel 6, leden 1 en 1 bis: „1. In het Europees aanhoudingsbevel moeten de navolgende gegevens worden vermeld:

- a) de identiteit en de nationaliteit van de gezochte persoon;
- b) de naam, het adres, het telefoon- en het faxnummer en het e-mailadres van de uitvaardigende rechterlijke autoriteit;
- c) de vermelding dat een voor tenuitvoerlegging vatbaar vonnis, een bewarende maatregel of een andere voor tenuitvoerlegging vatbare gelijkwaardige rechterlijke beslissing als bedoeld in de artikelen 7 en 8 van deze wet bestaat;
- d) de aard en de wettelijke kwalificatie van het strafbare feit;
- e) een beschrijving van de omstandigheden waaronder het strafbare feit is gepleegd, met vermelding van onder meer het tijdstip, de plaats en de mate van betrokkenheid van de gezochte persoon bij het strafbare feit;

f) de opgelegde straf, indien een onherroepelijk vonnis bestaat, of de in de uitvaardigende lidstaat voor het betrokken feit geldende strafmaat;

g) indien mogelijk, andere gevolgen van het strafbare feit.

1 bis. Indien het EAB is uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of een tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel na een proces waarop de betrokken niet in persoon is verschenen, moet in het EAB tevens zijn vermeld dat aan ten minste een van de volgende voorwaarden is voldaan:

a) de betrokkene is tijdig persoonlijk gedagvaard, of op een andere wijze gedagvaard waarmee ondubbelzinnig kan worden gegarandeerd dat hij op de hoogte was van de datum en de plaats van het proces dat heeft geleid tot de beslissing die in zijn afwezigheid is geweest, en van het feit dat die beslissing ook in zijn afwezigheid kon worden gegeven;

b) de betrokkene, die ervan in kennis is gesteld dat er een proces tegen hem aanhangig is, is tijdens het proces dat tot de genoemde beslissing heeft geleid vertegenwoordigd door een door de betrokkene of ambtshalve benoemde raadsman;

c) nadat aan de betrokkene de beslissing is betekend waarvan tenuitvoerlegging wordt gevraagd en hij uitdrukkelijk is geïnformeerd over zijn recht op een verzetprocedure of een procedure in hoger beroep – waarop hij het recht heeft aanwezig te zijn en waarop de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld en die, ook door nieuw bewijsmateriaal aan te voeren, kan leiden tot herziening van de oorspronkelijke beslissing –, heeft hij uitdrukkelijk te kennen gegeven dat hij die beslissing niet betwist en niet binnen de voorgeschreven termijnen verzet of hoger beroep aangetekend;

d) de beslissing is niet persoonlijk aan de betrokkene betekend, maar zal hem na overlevering onverwijld persoonlijk worden betekend in de uitvaardigende staat, en hij zal uitdrukkelijk worden geïnformeerd over zowel zijn recht op een verzetprocedure of een procedure in hoger beroep – waarop hij het recht heeft aanwezig te zijn en waarop de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld en die, ook door nieuw bewijsmateriaal aan te voeren, kan leiden tot herziening van de oorspronkelijke beslissing – als de termijnen waarover hij beschikt om verzet of hoger beroep aan te tekenen.

2. Indien het Europees arrestatiebevel de in lid 1, onder a), c), d), e) en f), bedoelde gegevens niet bevat of daarin niet is vermeld dat aan ten minste een van de in lid 1 bis bedoelde voorwaarden is voldaan, handelt de rechterlijke autoriteit overeenkomstig artikel 16. Dat geldt ook voor het geval zij het nodig acht nadere gegevens te verzamelen om na te gaan of een van de in de artikelen 18, 18 bis, 18 ter en 19 bedoelde gevallen zich voordoet.”

Artikel 18 ter: „1. Indien het Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd voor de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of een tot vrijheidsbeneming

streckende maatregel die is opgelegd in een proces waarop de betrokkene niet in persoon is verschenen, kan de corte d'appello [rechter in tweede aanleg, Italië] eveneens overlevering weigeren indien in het EAB niet is vermeld dat aan ten minste een van de in artikel 6, lid 1 bis, genoemde voorwaarden is voldaan, en de uitvaardigende staat geen gegevens over die voorwaarden heeft verstrekt, ook niet nadat hij daarom overeenkomstig artikel 16 is verzocht.

2. In de in lid 1 bedoelde gevallen kan de corte di cassazione evenwel tot overlevering overgaan indien met zekerheid is aangetoond dat de betrokkene op de hoogte was van het proces of zich vrijwillig aan de kennisgeving daarvan heeft onttrokken.

3. Indien aan de in artikel 6, lid 1 bis, onder d), genoemde voorwaarden is voldaan, kan de persoon om wiens overlevering is verzocht en die nog niet in kennis is gesteld van het tegen hem ingestelde strafproces, verzoeken om een afschrift van de beslissing waarop het EAB is gebaseerd. Het verzoek vormt in elk geval geen reden voor opschorting van de overleveringsprocedure of de beslissing tot tenuitvoerlegging van het EAB. De corte d'appello stuurt het verzoek onverwijld door naar de uitvaardigende autoriteit.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 RT, een zangeres met de Franse en Malinese nationaliteit die internationale bekendheid geniet en in 2016 zelfs tot Goodwill Ambassadeur voor de UNHCR is benoemd, is thans gedetineerd in een penitentiaire instelling in de buurt van Rome, in afwachting van de tenuitvoerlegging van een door de Belgische autoriteiten uitgevaardigd EAB. De grondslag voor het besluit tot detentie is dat RT zich in 2020 heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging van eerdere door Belgische en Franse rechters uitgevaardigde aanhoudingsbevelen.
- 2 Die maatregelen zijn vastgesteld omdat RT heeft geweigerd uitvoering te geven aan een beslissing van Belgische rechters, die hebben geoordeeld dat haar dochter, UMTG, die op 3 november 2015 in Brussel is geboren uit haar huwelijk met JG, van wie de zangeres in 2018 is gescheiden, wordt toegewezen aan de vader, in België. UMTG verblijft sinds de scheiding bij haar moeder, in Mali.
- 3 Het EAB, waarvan de Belgische autoriteiten de Italiaanse autoriteiten om tenuitvoerlegging verzoeken, is uitgevaardigd na een proces waarin RT niet is verschenen ondanks dat zij naar behoren was opgeroepen, en waarin zij niet is bijgestaan door een raadsman.

Voornaamste argumenten van de partijen in het hoofdgeding

- 4 RT verzoekt in vrijheid te worden gesteld en het verzoek om tenuitvoerlegging van het EAB bijgevolg af te wijzen, waarbij zij de grief aanvoert dat zij bij verstek en zonder professionele bijstand van een raadsman is veroordeeld.

- 5 De Belgische autoriteiten hebben erop gewezen dat RT, die bij verstek was veroordeeld nadat zij naar behoren was gedagvaard, verzet kon instellen bij de tribunal francophone de première instance de Bruxelles (Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, België). Indien het verzet ontvankelijk werd verklaard, zou het vonnis van de veroordeling worden vernietigd en een nieuw proces worden ingeleid waarin zij dezelfde rechten heeft als in het eerste proces. Als alternatief kan RT in geval van overlevering beroep instellen bij het Hof van Beroep Brussel. In beide gevallen zou zij worden bijgestaan door een door haar gekozen of een van overheidswege toegevoegde raadsman, over voldoende tijd beschikken om haar verdediging voor te bereiden en om vrijlating kunnen verzoeken.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 6 De twijfel van de verwijzende rechter vloeit voort uit het feit dat er volgens vaste Italiaanse rechtspraak, die berust op de door zowel de Corte costituzionale (grondwettelijk hof, Italië) als de Corte di cassazione (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Italië) gegeven uitlegging van de Italiaanse grondwet en de Italiaanse regeling, in een proces altijd een door de beklaagde gekozen of een ambtshalve aangestelde raadsman dan wel een door de rechtbank benoemde vervanger aanwezig moet zijn, zelfs wanneer tegen de beklaagde verstek is verleend, aangezien het proces niet kan plaatsvinden indien er geen raadsman aanwezig is (dit wordt „professionele” verdediging genoemd, aangezien het door een jurist wordt gevoerd), op straffe van nietigverklaring van de procedure. De Italiaanse regeling waarbij het kaderbesluit inzake het EAB in Italiaans recht is omgezet, heeft deze voorwaarde bij de toepassing van het Unierecht evenwel niet uitdrukkelijk opgelegd.
- 7 De Italiaanse rechter twijfelt er niet aan dat het betrokken EAB naar Belgisch recht rechtmatig is. Hij weet namelijk dat artikel 187 van het Belgische wetboek van strafvordering het volgende bepaalt: „*Indien de gedaagde, of een advocaat die hem vertegenwoordigt, niet verschijnt op de dag en het uur in de dagvaarding bepaald, wordt jegens hem vonnis bij verstek gewezen*”, en dat als eenmaal is vastgesteld dat de dagvaarding regelmatig is, de procedure dus volledig geldig zal worden beschouwd, zelfs indien er geen raadsman aanwezig is (een situatie die volgens het Italiaanse recht niet toelaatbaar is). Volgens de verwijzende rechter is het echter zonder meer noodzakelijk het Hof te verzoeken om een uitspraak die bevestigt dat de situatie waarin hij terecht zou komen indien hij de huidige Italiaanse regeling in acht zou nemen (die hem ter uitvoering van het kaderbesluit ter zake verplicht een geldig door de autoriteit van een andere lidstaat uitgevaardigd EAB ten uitvoer te leggen) verenigbaar is met de in het VWEU, het Handvest en het EVRM verankerde grondbeginselen betreffende de rechten van verdediging, die, zoals zij door de hoogste Italiaanse rechterlijke instanties zijn uitgelegd, lijken in te houden dat indien de beklaagde niet is verschenen, de aanwezigheid ter terechtzitting van in elk geval diens raadsman onontbeerlijk is. De verwijzende rechter betwijfelt dit ten zeerste, gelet op de ongrondwettige

aspecten van de huidige regeling, die zijns inziens ook in het licht van het Europese recht relevant zijn.

- 8 De noodzaak van een duidelijke uitlegging van dit punt vloeit voort uit de omstandigheid dat de overlevering van RT aan België zou kunnen worden geweigerd, en RT zou moeten worden vrijgelaten indien de relevante bepalingen van Europees recht aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een wettelijke regeling als de Italiaanse regeling die, in het geval van een EAB voor de uitvoering van een veroordeling, de aangezochte staat geen mogelijkheid biedt om die overlevering te weigeren indien het strafproces heeft plaatsgevonden in afwezigheid van een door de verdachte gekozen of een door de rechter benoemde raadsman. Wat overigens de vaststelling van de precieze inhoud van de rechten van verdediging met betrekking tot „professionele” verdediging betreft, herinnert de verwijzende rechter er tevens aan dat bij het Hof thans een prejudiciële procedure aanhangig is (zaak C-40/24), die is ingeleid naar aanleiding van een verwijzingsbeslissing van de Corte di cassazione van 29 september 2023.
- 9 Gezien het feit dat het hoofdgeding betrekking heeft op de gebieden die vallen onder titel V van het VWEU betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, en in het bijzonder dat RT zich momenteel gedetineerd is, verzoekt de verwijzende rechter het Hof om zijn verzoek te behandelen volgens de prejudiciële spoedprocedure.